

Sanatın Sosyo-Kültürel Uzantıları ve Sanat Eğitiminde Kamusal Alan Pedagojisi

The Socio-cultural Extensions of Art and Public Pedagogy in Art Education

Sayfa | 2718

Suzan Duygu BEDİR ERIŞTİ , Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi, sdbedir@anadolu.edu.tr

Geliş tarihi - Received: 25 Ağustos 2024
Kabul tarihi - Accepted: 31 Ekim 2024
Yayın tarihi - Published: 28 Aralık 2024

Öz. Sanatın çok boyutlu doğası ve duygular, bireysel ve toplumsal bağlamlar, tarihi ve kültürel olaylar ile sosyal tepkiler arasındaki ilişki sosyo-kültürel uzantıları şekillendirmektedir. Sanat her zaman toplumun sınırlarını sorgulamasına zemin hazırlamış; meydan okuma değişim ve dönüşüm fırsatları sunma yolu olmuştur. Sanat aynı zamanda gerçekliği farklı bağlamlar ile yorumlayan ve sorgulayan güçlü uzantılar içerir. Sanatın en güçlü bağlamlarından biri kavramsal sorgulamadır ve sanat eserinin gerçekte ne ilettiğini ortaya koyar. Araştırmanın amacı sanatın sosyo-kültürel uzantılarına dayalı sanat eğitimi süreçleri bağlamında kamusal alan pedagojisi çerçevesinde öne çıkan yeterliklerin ortaya konulmasıdır. Bu bağlamda bu araştırma doküman analizine dayalı olarak kurgulanmıştır. Bu genel amaca dayalı olarak UNESCO sanat ve kültür politikasına dayalı kararlar ve Amerika Birleşik Devletleri bağımsız sanat eğitimi standartları incelenmiştir. Bu bağlamda sanatın sosyo-kültürel uzantılarına dayalı yapılan yeterlikler şu şekilde öne çıkmaktadır; Yaratıcı ve eleştirel bakış, yaşam boyu öğrenme, öğrenmeyi derinleştirme, sosyo-kültürel alımlama, kültürel miras, sorgulama, sanatsal öğrenme alanını genişletme, sosyolojik yorum, anlam yaratma, kültürel çeşitlilik, sürdürülebilir miras, sosyal ve kültürel yeni perspektifler ortaya koyma, toplumsal dönüşüm ile sanat eğitimi ilişkilendirme, çeşitliliğe saygı duyma, sanat ve kalkınma arasında ilişki kurma, sanatın eşitlik ve kapsayıcılık hedeflerini kavrama, sanat ve dijital okuryazarlık ortaya koyma, etik sorumluluk, işbirliği, kamusal alan pedagojisi, toplumsal diyalog, mesleki gelişim, yaşam boyu öğrenme, sorgulayıcı rol, kritik değerlendirme, yaratıcı ve eleştirel bakış olarak sıralanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sanat Eğitimi., Sanat, Sosyo-Kültürel Dinamikler., Kamusal Alan., Kamusal Alan Pedagojisi.

Abstract. The multifaceted nature of art and its interplay with emotions, individual and social contexts, historical and cultural events, and social reactions shape its socio-cultural extensions. Art has always provided a platform for society to question its boundaries, serving as a vehicle for challenge, change, and transformation. Art also encompasses powerful extensions that interpret and question reality through various contexts. One of the most potent contexts in art is conceptual inquiry, which reveals what a piece of art truly communicates or challenges. The aim of the research is to reveal the prominent competencies within the framework of public sphere pedagogy in the context of art education processes based on the socio-cultural extensions of art. In this context, this research was designed based on document analysis. Based on this general purpose, UNESCO decisions based on art and culture policy and the United States of America independent art education standards were examined. In this context, the competencies based on the socio-cultural extensions of art stand out as follows; Creative and critical perspective, lifelong learning, deepening learning, socio-cultural reception, cultural heritage, questioning, expanding the field of artistic learning, sociological interpretation, creating meaning, cultural diversity, sustainable heritage, revealing new social and cultural perspectives, associating art education with social transformation, respect for diversity, establishing a relationship between arts and development, understanding the goals of arts for equality and inclusion, demonstrating arts and digital literacy, ethical responsibility, collaboration, public sphere pedagogy, social dialogue, professional development, lifelong learning, questioning role, critical evaluation, creative and critical perspective.

Keywords: Art Education., Art, Socio-Cultural Dynamics., Public Space., Public Pedagogy

Extended Abstract

Introduction. Art is characterized by its multifaceted nature and its interplay with emotions, individual and social contexts, historical and cultural events, and social reactions. It provides a platform for society to question its boundaries, serving as a means for challenge, change, and transformation. As such, art can both represent and reflect reality, while also serving as a conduit for conveying evolved experiences and emotions to the audience. At times, it symbolizes originality, utopian ideals, and artistic freedom, particularly in response to societal transformations. Art also encompasses powerful extensions that interpret and question reality across various contexts. One of the most significant contexts in art is conceptual inquiry, which reveals the true message or challenge of a piece. Artists have a range of possibilities, including creating associative inquiries, crafting contextually rich messages, or constructing implicit or explicit narratives that reflect reality, often infused with subjectivity through emotions and intuition. Throughout history, art has encompassed multidimensional processes related to socio-cultural contexts: Within these processes, questioning social reality and its reflections, persuading based on one's understanding of life and processes, and responding to or participating in these aspects are prominent. Therefore, art holds a powerful mission in reflecting cultural extensions to society, fostering critical thinking, and promoting social transformation of the societies. The socio-cultural extensions of art also resonate within social structures and continue to exist with strong arguments based on public pedagogy and components. Art education processes have the potential to effectively utilize the dynamics of public pedagogy based on the socio-cultural extensions of art and art education. In this context, the aim of this research is to identify the competencies highlighted within the framework of public pedagogy in the context of art education processes based on the socio-cultural extensions of art.

Method. This research employs the document analysis method to identify public pedagogy competencies. Firstly, it examines the art education program created by The State Education Agency Directors of Arts Education (SEADAE) within the framework of the national art education standards of the United States, aimed at standardizing from preschool to high school. This program focuses on competencies and processes related to associating artistic ideas with socio-cultural and historical contexts. Secondly, it considers the declaration from the World Culture and Arts Education Conference organized by UNESCO in Abu Dhabi in 2024. This declaration, signed by art and culture ministers from various countries, aims at significant transformations. It focuses on integrating cultural dimensions into educational systems and developing contemporary skills and competencies through culture and art.

Results. The competencies highlighted within the framework of public pedagogy, based on the socio-cultural dimensions of art in art education processes, include lifelong learning extensions. In this context, they encourage creative and critical thinking, support lifelong learning, and enhance the depth of learning. They prepare individuals to develop an understanding of social life, cultural heritage, and various contexts. Additionally, they support flexible inquiry and cultural dialogue skills. The flexible nature of inquiries based on the socio-cultural extensions of art prepares the ground for interdisciplinary relationships. Furthermore, it develops socio-emotional skills. The socio-cultural extensions of art provide a flexible and comprehensive learning environment, enhancing individuals' empathy and social tolerance. Art education provides a broad perspective through its socio-cultural dimensions, fostering creative and critical viewpoints and promoting inquiry skills and lifelong learning.

Understanding socio-cultural structures through art allows for grasping social contexts and forming connections with various cultural perspectives and components. The interaction between art, cultural heritage, and social dynamics helps individuals develop empathy, observational skills, and social tolerance while emphasizing art's role in social transformation and social justice for social life. Respect for different forms of expression and the promotion of sustainable cultural heritage are crucial within the educational process and art education. Additionally, the intersection of art and technology, digital literacy, and ethical responsibilities are considered, supporting stakeholder collaboration and interdisciplinary learning fields. Recognizing and developing professional skills in art education is also a fundamental goal that construct competencies for future art and culture industries.

Discussion and Conclusion. Art's role as an educational force in societal life has been strengthened by its pioneering, critical, and questioning qualities, which enhance its role in disseminating, changing, and transmitting social perspectives and ideologies. Public pedagogy highlights the opportunities provided by art to understand, experience, and question socio-cultural structures and supports the processes of social inquiry and meaning-making in art education. Art promotes interactive learning and provides personalized learning spaces by offering pluralistic perspectives and multifaceted meaning-making arguments. Art-based public pedagogy establishes a structure that encourages social thinking and ensures the sustainability of cultural processes, serving as a strong resource for creative, pluralistic, and change-oriented competencies.

Giriş

Sanat ve sosyo-kültürel dinamikler

Sanat yüzyıllardır hayatın içinde, duygularla ilişkili, güçlü bireysel ve sosyo-kültürel bağlamlar içeren, zaman zaman zorluklar ile başa çıkan, zaman zaman ise değişim ve dönüşüme zemin hazırlayan çok boyutlu birçok süreci içermektedir. Bu süreç kimi zaman karşımıza öznel ya da toplumsal tarih ile ilintili olarak çıkar, kimi zaman ise sosyo-kültürel tepkiler bağlamında ilham veren yönü ile çıkar (Stebbins, 2019; Bourdieu, 1984). Sanatsal süreçlerin temelinde sanatçı ve sanat izleyicisi açısından sorgulayan ve sorgulatan bir etkileşim vardır. Ayrıca sanatçı açısından özgünlük ve olağanın dışında bakış açısını ortaya koymak, kalıpların dışına çıkma olasılıkları anlamında gelmektedir. Kalıpların dışına çıkma ise beraberinde alışlagelmişin dışında bir eleştirel bakış açısı ortaya koyar ve bu bakış açısı toplumlara yön verir.

Felsefi bağlamda Platondan bu yana gerçekliği, gerçekliğin yansıması ya da taklidi bağlamında görünenin temsilini ortaya koyan sanat, Aristoteles ile yaşam anlayışına ve duyguları yansıtmaya evrilmiştir (Platon, 2003; Aristoteles, 1997). Kültürel uzantıların dönüşümü ile birlikte Kant'ın da vurguladığı gibi üst kültürün ve sanatçı özgürlüğünün ürün olarak özgünlük ve ütopyikliğin temsili ile karşımıza çıkmıştır. Sanat hiçbir zaman bir eser olmamıştır, aynı zamanda gerçekliğin sorgulanması, yorum ve sosyo-kültürel ayna olarak karşımıza güçlü argümanlarla çıkmıştır (Kant, 2000; Danto, 1981).

Sanatın bağlamlarından en güçlüsü kavramsal sorgulamadır ve kimi imaj analizi yöntemleri ile karşımıza çok boyutlu olarak çıkmaktadır. Zaman zaman duruş, jest, mimikler; zaman zaman eserin barındırdığı unsurlar, zaman zaman ise metinlerarası ilişkiler ile karşımıza çıkmaktadır. Tüm bu kavramsal bağlamlar göz önünde bulundurulmadan bir eserin gerçekte ne anlattığını ya da neyi sorguladığını yanıtlamak olanaklı hale gelmez. Sanatçı için duygular, sezgiler, öznellik, mecaz, kavramsal sorgulama, çağrışımsal ileti oluşturma, nesnel bağlam yaratma gibi birçok olasılık söz konusudur (Bedir-Erişti,2021; Danto, 1981). Sanatın temelinde izleyici ile kurulan bağın oluş biçimi de sosyo-kültürel dinamiklerin temelini oluşturur.

Sanatçı sanat eseri yaratırken neyi göstereceğini ya da sorgulayacağını kurgularken temel olarak toplumun birey olarak kendisine yansıma biçimlerini gerek kendi yaşamı gerekse kendi sanatı yolu ile ortaya koyar. Bu ortaya koyma süreci, algılanan kavram ile algılayan birey olarak sanatçının yansıma biçimine dayalı bir ilişkinin sonucudur (Berger, 1972, s. 8). Bu ilişki bir eserin amacı haline de dönüşebilir, eserin çıkışını da oluşturabilir ya da örtük olarak duyguların ifade biçimi de olabilir ve sonuçta anlam katmanı olarak sanatçı vurgusunu öne çıkarır (Danto, 1981, s. 35). Bu ifade biçimi sosyo-kültürel yansımalar içerir. Bu nedenle sanatçının toplumsal dönüşümde rolü yüzyıllardır güçlü uzantılarla günümüze yansıyan bir gerçekliktir. Sanatçı toplumdaki sorunlar hakkında farkındalık yaratırken üzerinde düşünülür hale getirecek kapıları açabilir. Bu kapılar yeni bağlantılar kurmak ve bağlantılara dayalı yeni sorgulamalar oluşturmak için zemin oluşturur (Bourdieu, 1993, s. 217; Adorno, 1997, s. 15). Aynı zamanda etkiye dayalı değişikliğe zemin hazırlamak yolu ile farklı bir bakış açısı sunar ve bireyler için eleştirel bakış açısını ve tartışmayı meşrulaştırır, aydınlanmak getirir. Zaman zaman ise mesajsızlık ile karşımıza çıkan bu durum sanatçı ve izleyen açısından alternatif bakış açılarına giden yolu

aralar. Sanat içindeki eylemsel yapı bireyler için eleştirel düşünme ve sorgulamaya ciddi argümanlar hazırlayan bir düşünsel süreçtir (Habermas, 1984, s. 120; Foucault, 1977, s. 29).

Resim 1. 3 Mayıs 1808-Goya (Prado Müzesi/İspanya)

Sanatın sosyo-kültürel uzantılarına ve bağlamlarına kimi örnekler üzerinden bakmak olasıdır. Örneğin Goya'nın İspanya iç savaşına gönderme yapan 3 Mayıs 1808 isimli eseri, İspanya'nın bu tarihi olayının tasvir edildiği ünlü bir sanat eseridir. Madrid'de gerçekleşen bu katliamda, ülkeyi işgal eden Napolyon ordusuna karşı ayaklanan isyancıların idam edilişi gösterilir. Goya'nın eserinde, insan dramına yakından odaklanan Fransız romantizminin ortaya koyduğu güçlü bir sosyo-kültürel uzantı söz konusudur. Aynı zamanda toplumsal yapının ve o toplum içinde bireylerin çaresizliğinin adeta bağırarak izleyici ile buluştuğunu görmek söz konusudur. Çünkü resimde vurulan insanların yanında kendilerinin başına gelecek olanı anlık olarak gören ve aynı kaderi paylaşacak olan diğer insanların dehşeti de verilmektedir. Bu sahne insan duygularının toplumsal bir olay ile birleştirilerek yansıtıldığı ve en uç noktalarının gösterildiği bir betimlemedir (Boime, 2001, s. 78; Hagen & Hagen, 2003, s. 156). Mayıs 1808 olaylarının ve İspanyol Bağımsızlık Savaşı'nın sembol resimlerinden olan eser İspanya Madrid Prado Ulusal Güzel Sanatlar Müzesinde bulunmaktadır (Resim 1). Eserin içinde bulunulan dönemi sorguladığı bir gerçektir ancak bir başka gerçeklik ise yüzyıllar sonra dahi o dönemdeki toplumsal süreçlere farklı bakış açıları ile bakmanın yollarını sunan bir eser olarak etkisini günümüzde de hissettirmekte olduğudur.

Resim 2. Cezayirli Kadınlar-Delacroix (Women of Algiers in Their Apartment)

Sanat, etnografik ve antropolojik uzantıların en ince ayrıntısına kadar sorgulandığı egzotizm temelinde bir bağlam ile de karşımıza çıkar. Örneğin Turquerie ya da Oryantalizm temelinde etnografik ve ideolojik birçok sorgulama bulmak olasıdır (Said, 1978, s. 1-28). Aynı zamanda politik uzantılara dayalı kimi dönüşümleri de bu süreçlerde yakalamak söz konusudur. Batı ve doğu arasındaki hayranlık, merak, ilgi, eleştiri, yerme, korku, güç gösterisi gibi etkileşimlerin çok yönlü yansımalarını bu tür örneklerde en ince ayrıntısına kadar görmek olanaklıdır. Egzotik olan, özellikle de Doğu ile ilişkili olan aslında büyülenme içermekteydi ve yalnızca sadece estetik bir tercih meselesi değildi. Batının gözü ile algılanan 'öteki' üzerinde güç ve kontrolün bir göstergesiydi (Mansel, 2005, s. 34-56). Zaman zaman diplomasiye dayalı etki alanı oluşturacak süreçleri de sanat içinde yakalamak olasıdır. 18. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar uzanan bu etki çok fazla kalıplaşmış ve manipülatif unsurlar içeren bir yapı içermekteydi. Çünkü doğu ve batı arasında sömürge kültürünün sürdürülebilirliğini sağlayacak gerekçelerin güçlü tutulması öne çıkmaktaydı ve sanat bu güçlü duyguyu yaratmak adına batıda bu uzun süreç boyunca politik güç dinamiklerine hizmet etmişti (MacKenzie, 1995, s. 45-67). Delacroix'in Cezayirli Kadınlar tablosu ve bu bakış açısındaki yüzlerce ressamın oryantalist tabloları; batı ve doğu, batılı ve doğulu kadın, batılı yaşam ve doğulu yaşam ideolojisinin toplumsal etki alanı yaratmak bağlamında karşımıza çıktığı bir dönemdir (Resim 2). Bu dönem gerçekliği ve olgusal olarak kültürel uzantıları sorgulamak niyetinden uzak kamusal alan pedagojisinin ideolojiye hizmet ettiği bir süreçtir. Günümüzde de dijital medyada kimi steryotiplerle bu uzantıları görmek olasıdır.

Resim 3. Son Yargı-Last Judgement 1306 (Fresk-Giotto di Bondone)

Sanat kimi zaman aristokrasiye kimi zaman kiliseye hizmet ederek de bu toplumsal misyonu önemli ölçüde üstlenmiştir (Hauser, 1999, s. 124). Kitleleri, aristokrasi ve kilise etrafında ikna etmenin önemli bir yolu olarak kamusal alan pedagojisinin köklerini orta çağda ve kimi sorgulamalar ışığında sonrasında rönesans döneminde bulmak olasıdır (Resim 3). Ancak 1800'lü yıllardan sonra sanatın ana odağının orta sınıfa ve bu sınıfa ait zevklere kaydığını görmek söz konusudur (Clark, 1984, s. 78). Bu süreçte yansıtma ve inkar etme arasında gelip giden bir kaos durumu söz konusudur (Berger, 1972, s. 53). Yansıtma toplumsal gerçekliği içerirken aynı zamanda kültürel miras olarak çok tehlikelidir (Williams, 1983, s. 45). Bu durum özellikle toplumsal gerçekçi sanat ve sanatçıların yerilmesi, ötekileştirilmesi ya da uzun süre görmezden gelinmesi ile karşımıza çıkar (Danto, 1986, s. 61). Ancak yüzyıllar sonra dahi olsa sanat içinde bulunduğu dönemde sorgulatmayı hedeflediği olguyu güçlü bir gerçeklikle günümüze taşır (Nochlin, 2001, s. 89). Bu önemli bir misyondur ve bu noktada referans kültür ve baskın kültür arası etkileşimlerde sınırlar ortaya koyma, sorumluluk alma, ya da sınırlılıkların üzerine gitme yolu ile güç odaklarının sorumluluk almayı reddetmelerinde önemli bir tehdittir (Bedir Erişti, S.D. (2024). *Sanatın Sosyo-Kültürel Uzantıları ve Sanat Eğitiminde Kamusal Alan Pedagojisi. Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15(3), 2718-2740.*
DOI. 10.51460/baebd.1538289

(Eagleton, 1990, s. 33). Bu tehdit toplumun kendisine tutulan bir ayna olarak aydınlığa açılan bir yolu da temsil etmektedir (Adorno, 2002, s. 112).

Resim 3. Jennie Augusta Brownscombe, Plymouth'da Şükran Günü-Thanksgiving at Plymouth, (1925- National Museum of Women in the Arts)

Sanat, ideolojik temeller ile olmayı kurgu ile yansıtan, ideal bir görüntü ile gelecek nesillere aktarılmayı hedefleyen, duygusal bir çerçeve ile gerçekliği örten yaklaşımlarla yani kültürel idealizelerle de karşımıza çıkar (Danto, 1964, 581-582). Bu noktada kültür, ırk, toplumsal ayrışma, yozlaşma ve hatta vahşetin gizlenmesi durumu karşımıza çıkar (Eagleton, 1990). Bu gizleme sürecinde sıcak, sevgi dolu, barış yanlısı ve pozitif bir takım mesaj kurguları gerçekliği sonsuza kadar saklayacağı ideolojisi ile hareket eder (Adorno & Horkheimer, 1972, 27-29). Bu durumlar özellikle tarihi trajedilerde yoğun bir biçimde karşımıza çıkar ve sanat da buna güçlü bir şekilde aracılık eder. Bu durum tarih gerçekliği iyi, asil, idealist ve cesur olarak revize eder. Buradaki revizyon anlatan lehine oluşur, gerçeklik göz ardı edilir ve yumuşatılır. Böylece tarihin en acımasız eylemleri masum ve nostaljik kimi görsel iletilerle izleyiciye yansır. Resim 3'te ve benzer birçok eserde sanatçı kimi zaman dönemin idealize edilmiş vizyonunu yansıtır. Sanatın bu politik eylemler içinde var oluşu içinde bulunan dönemi kamusal alan bağlamında farklı amaçlarla yönlendirebilmektedir. Ancak sanat eserlerinin ortaya çıktığı koşullar yüzyıllar sonra yeniden sorgulanabilirlik bağlamında geleceğe güçlü argümanlar taşıyabilecek nitelik ortaya koymaktadır. Jennie Augusta Brownscombe'un eseri de ikonik bu olayı izleyiciye tarihsel doğruluğun 19. Yüzyıl Amerikan kolektif hafızasında idealize edilmiş hali ile sunuyordu (Resim 3).

Sanatın bu ideolojik kurgusallığına dayalı olarak güç ve ihtişam olgusu da bir boyuttur. Kamusal alanda büyük etki yaratan devasa sanatsal yapıtlar, gücün görsel gösterimi, temsil ettiği yönetim ve güç odaklarının temsil gücünü iyi yansıtmaya, ihtişama dayalı büyü yaratma, güç ile etki altına alma gibi amaçlara da hizmet etmektedir (Smith, 1996, s. 18). Sanat repertuarı karşımıza sanatçıyı sosyal eleştirmen olarak çıkardığında ise içinde bulunulan dönemlerin güç odakları ve ideolojisi yerle bir olmaktadır (Bourriaud, 2002, s. 33). Bu bağlamda sanat, duyguların ötesinde zorluğu, acıyı, en sorulmayı, görmezden gelineni yansıtan cesur bir kaynak haline dönüşür.

Güçlü bağlam olarak karşımıza çıkan bir diğer kavram retoriktir. Retorik meşrulaştırma yoluyla ve bu meşrulaştırma süreci imgelere dayalı olarak güçlü bir şekilde yüzyıllarca yapılandırılabilmişti. Çünkü retorik görsel bağlamda duygusal çekicilik içermekteydi, mesaj vermenin ve kitleleri etkilemenin birincil aracıydı. Bu yolla sanatı izleyende sadakat, güç odaklarına hizmet eden doğru davranış modeli Bedir Erişti, S.D. (2024). *Sanatın Sosyo-Kültürel Uzantıları ve Sanat Eğitiminde Kamusal Alan Pedagojisi. Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15(3), 2718-2740.*
DOI. 10.51460/baebd.1538289

benimsetme, cesareti güç odaklarına hizmet ederek ortaya koymanın önemini vurgulama, güçlü minnet duygusu yaratma, pişmanlık ve suçluluk duyma yolu ile tamamıyla teslimiyet, sevgi ve korku yolu ile güç odaklarına aidiyet oluşturma, güç odağının amacından uzaklaşarak özgürlükçü düşünceye yönelmeyi engelleme gerçekleştirilebildi (Vickers, 1988). Bu bakış açısının en güçlü örneklerini Ortaçağ dini ikonografi temelinde ve Rönesans dönemindeki dini ideoloji temelli Hristiyan kilisesine hizmet eden eserlerde bulmak olanaklıdır. Cennet, cehennem, açlık, hastalık, fakirlik, şehvet düşkünlüğü, hainlik, ahlak, dedikodu, gösteriş, sapkınlık, bilgelik, dişilik, erillik, savaş, büyü, şeytan, sefahat, utanç, korku gibi birçok sembolik anlatım ile bu güçlü retorığı ve bağlamlarını hissetmek olasıdır.

Zaman zaman toplumsal doktrinlerin yansıması olarak sanatın güçlü bir enstrüman olduğundan bahsetmek söz konusudur. Ülkemizde de Cumhuriyet dönemi sonrası ve özellikle 1970'lerden sonra toplumsal gerçekçi süreçler karşımıza çıkar. Resimlerde Anadolu halkının dilini, evrensel dinamikleri, sosyal ve toplumsal olayları çok yönlü olarak sorgulamak söz konusudur. Bu eserlerde sosyo-kültürel dönüşüm, köylü yaşam, kentli yaşam, modernleşme, yoksulluk, yeniden var olma mücadelesi ve sonuç olarak toplumun önemli doktrinlerini temsil etme gücü hissedilir (Tansuğ, 2012, s. 224-226; Ersoy, 1998, s. 81; İskender, 1984, s. 20-24).

Bir başka sosyo-kültürel uzantı ise cinsiyetçi bakış açısının sanatsal süreçler yolu ile sorgulanması ve toplumsal dönüşümde oynadığı güçlü roldür. Yüzyıllarca kadın izlenen ile ilintili olarak cinsiyetçi bakış açısı ile sanata hizmet etmiş ve bu durum 1940 ve 50'li yıllarda zirveye ulaşmıştır. Kadınlar birçok görsel ileti sürecinin cinsiyetçi bir bakış açısı ile temel malzemesi olmuştur. Kadın olarak geri planda kalmak, ötekileştirilmek, sorgulanır olmak, Adem ve Havva ikonografisinden bu yana günahın kaynağı olmak gibi misyonlarla karşımıza çıktığı bu süreç kimi sanatçılarla dönüşmeye başlamış ve cinsiyetçi bakış açısının sorgulanmasına dayalı süreçler olanaklı hale gelmiştir.

Resim 4. Namık İsmail-Harman, 1923 Resim 5. Banksy, Napalm, 2004

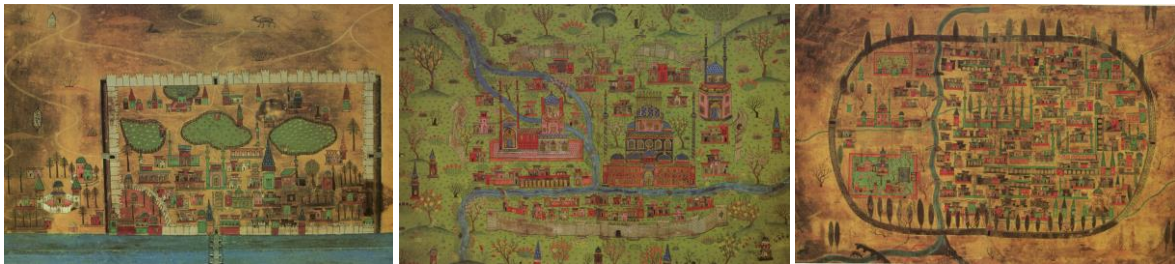
Popüler kültürün cazibesi de sanatın güçlü bir sosyo-kültürel bağlamıdır. Bu zaman zaman sanatçıları besler zaman zaman ise içinde bulunduğu toplum ile arasına mesafe koyar. Örneğin Banksy'nin Napalm patlamasından kaçan Vietnamlı çocuğun şok edici tasviri popüler zevklerin güçlüce hissedildiği bir yapıttır (Resim 5). Bir başka eseri "Mülteci Teknesi, 2016" ise göç edenlere dikkat çekmek amacının altında anın vahşetinin insanlarda oluşturduğu zevki içerir. Yani popüler zevklerle acının indirgenmesi bu eserlerde yoğun bir biçimde hissedilir. Yapıt eleştirel sorgulama misyonunu popülerlik ile güçlü bir biçimde kaynaştırmaktadır. Oysa toplumsal gerçeklik bağlamında Millet'in Başak Bedir Erişti, S.D. (2024). *Sanatın Sosyo-Kültürel Uzantıları ve Sanat Eğitiminde Kamusal Alan Pedagojisi. Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15(3), 2718-2740.*
DOI. 10.51460/baebd.1538289

Toplayanlar'ından bu yana acı çekenin ya da ezilenin izleyiciyle güçlü bir bağı yoktur. Acıyı temsil eder, güçlü bir şekilde yansıtır ama orada birey olarak var olmaz, acıyı çağırıştırır, doğrudan göstermez. Tıpkı Namık İsmail'in Harman yapıtında olduğu gibi; tarlada çalışanlar izleyici ile doğrudan iletişim kurmaz, gerçekliği vardır, o gerçekliği sunar ve yoruma açıktır. Popülist bir amaca hizmet etmez (Resim 4). Medya, toplumun temsili, popülerlik, gösterimler nesneleştiği an sanatın sosyo-kültürel argümanları güç kaybetmeye başlar (Duncum, 2009). Bu güç kaybetme yani medyanın toplumların belirli yönlerini içeren temsili anlamı indirger, empatiyi yok eder ve bireyleri duygusuzlaştırır. Bu noktada sanat medyanın daha fazla ilgisine ihtiyaç duyan bir nesnellığı barındırmaya başlar.

Resim 6. Guernica-Pablo Picasso (Pablo Ruiz Picasso)-1937

Oysa Picasso'nun Guernica Köyü'nün bombalanmasına ilişkin betimlemesinde vahşet, iyi ve kötü, dehşet yoğun bir biçimde nesneleştirilmeden hissedilir. Bu ikonik eser gerçeklik ve mecazi anlatımı güçlüce ilişkilendirmektedir. Bu eser izleyicide unutulmaz bir savaş karşıtlığı ideolojisi oluştururken acıyı indirgemez, tam tersine yüceltir ve bu bağlamda eleştirel sorgulamayı güçlü bağlamlar ile nesnellikten uzak bir duygusallık ile ortaya koyar (Resim 6).

Resim 7. Matrakçı Nasuh'un Beyan-ı Menazil-i Sefer-i Irakeyn minyatürleri

Temsil gücünün en önemli örneklerini İslam Resim Sanatı içinde minyatürler yolu ile görmek olanaklıdır. Minyatürler temelde hem sosyo-kültürel ipuçlarını güçlüce yansıtan sembollere sahiptir hem de eleştirel sorgulamayı örtük bir yapı ile ortaya koyan ciddi bir felsefeyi barındırmaktadır. Örneğin Matrakçı Nasuh'un Beyan-ı Menazil-i Sefer-i Irakeyn minyatürleri kent ve coğrafi dokusu ile ilgili birtakım yansıtımlar içermektedir. Bu yansıtma detaylı bir biçimde analiz edildiğinde farklı gerçeklikler de karşımıza çıkmaya başlar. Kanuni Sultan Süleyman'ın İslam kentleri olgusuna hizmet eden bir misyonu da üstlenmektedir. Bu bağlamda güç ile birlikte siyasi yapının ve otoritenin temsili de vardır.

İdeal şehir yaşamı, yerleşimler, kent olgusunun İslam kenti olgusuna dönüşümü bu minyatürlerdeki yansımalarla güçlü bir biçimde hissedilir. İslam kenti olgusu yanında kentlerin çok kültürlü yapısı, refah, huzur ve barış içinde yaşam, düzen, nizam ve intizam öne çıkar. Bu örtük anlatı dışında fetih politikasının da güçlü bir retorüğini oluşturur (Resim 7). Osmanlı İmparatorluğu'nun varlığı ve imparatorluğun misyonu ve yapısına ilişkin silueti temsil etmesi ile güçlü sosyo-kültürel uzantıları hissetmek söz konusudur.

Sanatın kimi toplumsal steryotipler üzerine şekillendiğini de vurgulamak gerekir. Toplumsal steryotipler güçlü duygusal argümanlar gerektirmektedir. Bu argümanlar kimi zaman birliktelik, geniş aile, çekirdek aile, aile bağları, geleneksel yapı, kültürel yapı, etnografik kimlikler ile belirli bir kültürel dokuya ilişkin iklimi oluşturur. Bu iklim içinde bireylerin empati duygusu yoğun bir biçimde öne çıkar. Bu tür sanatsal bağlamları özellikle sinematografik anlatım dili içinde ve reklam dünyasında yoğun bir biçimde görmek olasıdır. Bu yapı içinde toplumun değerleri, inanışları, sezgileri, bağları izleyiciyi derinden yakalayan bizdenlik, öze aitlik, bize aitlik duygusu içerir (Bedir-Erişti, 2022). Çünkü steryotipler toplumsal yapıyı referans alır. İzleyici bu bağlamdan hareket eden retorüğe koşulsuz teslim olur. Çünkü bağlam duygusaldır, içtendir, samimidir ve kabul edilebilirdir.

Sanatın sosyo-kültürel bağlamda yerleşmeye olan katkısı da söz konusudur. Köy betimlemeleri, kasaba tasvirleri, geleneksel kıyafetleri içinde toplumsal doku uzantıları, kırsal yaşam yansımaları bu sürecin ipuçlarını içerir. Bu yerleşme içinde yine yüz ifadeleri, toplumsal yaşamdaki zorluklar, sıkıntılar, umut ya da umutsuzluk, hicivli anlatım, yerleşmenin güçlü ve zayıf yönleri, hayatta kalma mücadelesi ve gelenek unsurları vardır.

Bir de sanatın dijital medya bağlamındaki sosyo-kültürel uzantılarını sorgulamak gerekmektedir. Etkileşimler, dijital politika, dijital görsel kültür, dönüşen yaşam pratikleri, ekonominin yapay göstergeleri, eğitimin sorgulayan birey profiline ilişkin sınırlılıkları dijital dünyanın yeni okumaları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yapı içinde kavramların öne çıkması ya da geri planda kalması; sosyal ya da toplumsal olayların oluşumu, gelişimi ya da dönüşümü; kültürel perspektiflerin dönüşümü, kültürel kimlik ve profillerinin yeniden tanımlanması; eğitim süreçlerinin ve içeriklerinin ideolojik çerçevelere dayalı dönüşümü; sosyal medya tehditleri ve uzantıları gibi birçok etken oldukça değişkendir ve buna dayalı olarak da manipülatif aralık oldukça geniştir (Bedir-Erişti, 2022; Hansen, 2015; Baudrillard, 1986). Dijital medyanın sanata, sanatın dijital medyaya yansımaları ve görselliğin yükselen gücü sosyo-kültürel etki alanını oldukça artırmıştır. Sanatın bu etki alanının insanlık adına bir tehdit oluşturmaması için sanatçıya her zaman olduğundan daha çok pay düşmektedir. Bu nedenle bireysel, öznel, ahlaki ve etik çıkış noktasına dayalı özgünlük arayışının dijital dünyada güçlü bir biçimde var olması önemlidir.

Günümüzde sanatın sosyo-kültürel bağlamda ulaştığı son nokta ve Rönesans sonrası sanatta ideale ulaşma kaygısının yarattığı maniyerist korkular her daim tartışmalı olarak karşımıza çıkacaktır. 19. yüzyılın gerçeklik ve izlenimleri yorumlama ve ifade biçiminden 20. Yüzyılın karşı koyuşuna doğru giden yol 21. yüzyılda sanatın ve sanatçının temsiline ilişkin olasılıkların sonsuza kadar değişimi ile karşımıza çıkar. Günümüzde sanat dijital bir çokluk içinde var olma mücadelesi karşı karşıyadır. Sanatın dijital dünyada sosyo-kültürel dönüşümü meselesi geçmişin üst kültür-alt kültür kavramını tamamen değiştirmiştir. Modernizmin popüler kültürü yermesine ilişkin dönüşüm günümüzde yeniden tırmanışa

geçmiştir. Popüler kültürün sanatı sonsuza dek değiştirmesi olasılığı dijital dünyada yeni bir sorgulama alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Popüler zevkler meselesi dönüşerek öne itilmiştir, sanat ve popülerlik arasındaki sınır bulanıktır ve bu iç içe geçme öylesine tehlikelidir ki sanat güncel, popüler ve çağdaş olan içinde ne ifade etmektedir sorusu önemli bir meseledir. 21. Yüzyıl sanatında popülerlik ile sanat arasındaki kaygan zemin çok disiplinli etkileşimler, deneysel sorgulama potansiyeli yaratan sosyo-kültürel yapı analizi, yeni nesil hedef kitle ile etkileşim kurma, dijital temsil gücünü iyi okuma gibi yeni sanatçı yeterlikleri gerektirmektedir. Bu yeterlikler deneyimlemeyi ve izleyici ile etkileşimi derinleştirmekte, sanatçının dijitallik içinde var olmasını ve sanatsal kurguya dayalı etkileşim yapılandırmasını olanaklı hale getirmektedir (Duncum & Erişti, 2022). Sanatçı hiç olmadığı kadar spekülatif, kışkırtıcı, harekete geçirici, dijitallik içindeki provokatifliği öne çıkaran kimliği ile var olmak durumundadır.

Dijital dünyada sanatçı eserlerinde öznel çerçevede bağlarını sorgular, sınırlarını sorgular, kişisel geçmişi ve kimliği ile ilgilenir ve otobiyografik çıkışlar yakalar. İçinde bulunduğu toplumdaki kırılmaları, yok olmaları birçok katmana dayalı olarak inceler ve etnografik ve oto-etnografik açıklamalar yaratır. Bu inceleme sürecinde nesne, duygu, iz, kavram, an, zaman gibi birçok olgu sanatçı ideolojisine hizmet eder. Bu bağlamlardan hareketle sanatçı dijital dünyanın öne çıktığı sosyo-kültürel ortam içinde simbiyotik ve diyalojik ilişkiler kurar.

Sanat eğitimi ve sanatın sosyo-kültürel uzantıları

Sanatın sosyo-kültürel yapısı toplumu; toplumun sosyolojik, ekonomik, kültürel ve politik yönünü, tarihini, geçmişini, geleceğini içerebilmektedir. Bu çok boyutluluk sanat yolu ile içinde bulunulan toplumu çok yönlü olarak anlamının bir yoludur. Sanat eğitimi süreçlerinde de bu yapı hem toplumsal bağlamda hem de öğrenme süreçlerinde güçlü bir algılama ve alımlama süreci yapılandırmayı olanaklı hale getirir. Sanatsal üretim süreçleri ortaya çıktıkları dönem içinde ve kültürel miras ve aktarım çerçevesinde günümüz koşullarında farklı etkiler ve yansımalar oluşturmakta ve bu yönü ile etkisini kaybetmemekte hatta gelecek nesillere sorgulanabilir ve derinleştirilebilir alanlar yaratmaktadır (Irwin & O'Donoghue, 2012). Bu güçlü yansıma sanat eğitiminde karşılık bulduğunda, sanat ve kültür politikası çerçevesinde sanat eğitimi süreçlerine yansıdığına sanatın sosyo-kültürel bağlamda kamusal alan pedagojisi ya da yaratıcı pedagojiler için çerçeve oluşturması olanaklı hale gelmektedir.

Sanatın sosyo-kültürel uzantıları sanat eğitimi bağlamında da kimi dönüşümleri olanaklı hale getirir. Sanat eğitimi dijital dünyada gerçek yaşam deneyimlerine dayalı, öngörülmezliği sorgulayan, anlamı doğrusal olmayan rizomatik bir ilişkiler ağı içinde sorgulayan, döngüsel ve çoklu neden-sonuç ilişkisi sorgulayan, uyarlanabilir ve adapte olan bir esnekliğe sahip olma yolu ile kapsayıcılık yönü güçlü olan, müdahaleci, politika üreten, ilişkilendiren, eleştirel ve çözüm üretici kimi yeterlikleri içerecek bir süreç ile karşımıza çıkmak durumundadır (Irwin & O'Donoghue, 2012).

Günümüzde sosyo-kültürel gerçeklik dijital teknolojiler ile birlikte oldukça güçlü bir kamusal alan pedagojisi ve yaratıcı pedagojik yaklaşımlar ortaya koymaktadır. Sosyal yaşamın önemli boyutlarından biri olan sanat ve kültür endüstrisi yaratıcılık ve yenilik bağlamında sanat eğitimi

süreçlerini güçlendirmeyi gerekli hale getirmektedir. Bu çerçevede sanat eğitimi süreçlerinde sanat ve kültür yönetimi sosyo-kültürel süreçleri anlamlandırmada önem taşımaktadır.

Bir diğer boyut olan sanatın ortaya koyduğu ve tarihler boyu toplumsal dönüşümleri yapılandıracak güçte olan etki, günümüzde dijital dünya ile birlikte yeni beceri ve yetkinliklerle genişlemektedir. Kültürel ve sanatsal olguların korunması ya da aktarılması çerçevesindeki sürdürülebilir sanat eğitimi politikaları da günümüzde daha da önem taşımaktadır.

Sanatın sosyo-kültürel uzantılarının kamusal alan pedagojisi bağlamında toplumsal yapıya dönük oluşturduğu farkındalık kaçınılmaz bir gerçekliktir. Bu çerçevede bu araştırmanın amacı sanatın sosyo-kültürel uzantılarına dayalı sanat eğitimi süreçleri bağlamında kamusal alan pedagojisi çerçevesinde öne çıkan yeterliklerin ortaya konulmasıdır. Bu genel amaca dayalı olarak UNESCO sanat ve kültür politikasına dayalı kararlar ve Amerika Birleşik Devletleri bağımsız sanat eğitimi standartları incelenmiştir (UNESCO, 2024; SEADAE, 2014).

Yöntem

Araştırma doküman analizine dayalı olarak kurgulanmıştır. Doküman analizi nitel araştırma süreçlerinde veri toplama, veri çeşitlendirme ve analiz süreçlerinde ya da karma yöntem araştırmalarında karşımıza çıkmaktadır (Glesne, 2011). Bununla birlikte doküman analizi başlı başına bir yöntemdir (Yıldırım & Şimşek, 2018). Doküman analizi yöntemine dayalı olarak araştırma amacı ile ilintili dokümanlar veri kaynağı olabilmektedir. Ayrıca yanı sıra veri çeşitlemesi bağlamında görsel veriler de işe koşulabilmektedir (Merriam, 2009). Doküman çerçevesinde erişilen dokümanlar veri olarak değerlendirilir, kodlanır ve kodlamaya dayalı olarak analiz edilerek bulgular ortaya konulur (Merriam, 2009).

Araştırma kapsamında incelenen dokümanlar şu şekilde sıralanmaktadır:

- UNESCO tarafından 13-15 Şubat 2024 tarihleri arasında Birleşik Arap Emirlikleri'nin başkenti Abu Dabi'de düzenlenen Dünya Kültür ve Sanat Eğitimi Konferansı bildirgesidir. Bildirge çerçevesinde Üye Devletlerin eğitim sistemlerine kültürel boyutu entegre etmeye dayalı strateji ve politikaların şekillendirilmesi üzerinde durulmuştur. Özellikle kültür ve sanat yoluyla çağdaş ihtiyaç ve fırsatlara cevap veren beceri ve yetkinliklerin geliştirilmesine önem verme konferansın önemli gündemleri arasında yer almıştır. Bu çerçevede sanatın sosyo-kültürel süreçlere dayalı kamusal alan açımları ve toplumları değiştirme ve dönüştürme gücü öne çıkmaktadır. UNESCO'nun 2024'te Abu Dabi'de düzenlediği Dünya Kültür ve Sanat Eğitimi Konferansı bildirgesi farklı ülkelerin eğitim, sanat ve kültür bakanlarını da bir araya getiren güçlü bir dönüşümü hedefleyen kimi kararlara imza atmıştır. Bu çerçevede eğitim sistemlerine kültürel boyutun entegre edilmesi ve kültür ile sanat aracılığıyla çağdaş beceri ve yetkinliklerin geliştirilmesine odaklanmaktadır. Bu iki ülke politikaları ve eğitim sistemlerinden bağımsız yapıya dayalı program ve bildirge yeterlikler çerçevesini oluşturmuştur (https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2024/04/WCCAE_UNESCO%20Framework_EN_CLT-EDWCCAE20241.pdf?hub=86510)

- Amerika Birleşik Devletleri ulusal sanat eğitimi standartları çerçevesinde The State Education Agency Directors of Arts Education (SEADAE) tarafından oluşturulan ve okul öncesinden lise kademesi sonuna kadar standartlaştırılması hedeflenen bütünleşik sanat eğitimi programı incelenmiştir. Bu yapı Bedir Erişti, S.D. (2024). *Sanatın Sosyo-Kültürel Uzantıları ve Sanat Eğitiminde Kamusal Alan Pedagojisi. Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15(3), 2718-2740.*
DOI. 10.51460/baebd.1538289

2006'da çalışmalarına başlamış, 2014 yılından günümüze ise revizyonlarla gelmiştir (SEADAE, 2014). Program genelinde özellikle sosyo-kültürel dinamiklere dayalı yeterlikler çerçevesinde sanatsal fikirler ve çalışmaları sosyal, kültürel ve tarihsel bağlamlar ile ilişkilendirerek derin anlam yaratma, sanat eserlerinin sosyal, kültürel ve siyasi tarihle ilişkilendirme, toplumsal süreçleri ve anlayışını etkileyebilecek şekilde sanatsal bir yapı oluşturabilme, sanatsal süreçlerin bireysel farkındalık oluşturmaya dönük sosyal, kültürel veya siyasi inançlar ve anlayışlar üzerindeki etkisini analiz etme ve açıklama, sanatçılar veya sanat eserleri ile sosyal, kültürel ve siyasi tarih arasındaki bağlantıları kurma ve açıklama boyutları dikkat çekmektedir.

(<https://www.nationalartsstandards.org/sites/default/files/2021-11/VisualArtsataGlancerev.pdf>)

Bulgular

Araştırma kapsamında incelenen dokümanlar araştırmacı dışında iki alan uzmanı katılımı ile sanat eğitimi ve sosyo-kültürel uzantılar çerçevesinde kamusal alan pedagojisine dayalı olarak değerlendirilmiştir.

UNESCO Bildirgesi çerçevesinde kültürün yayılması ve yaygınlaşması temelinde sosyal adalet, özgürlük, barış odağında insanlığın eğitimi ve onuru öne çıkmaktadır. Bu çerçevede halk eğitiminin ivme kazanması önem taşımaktadır. Örgün öğretim sürecindeki öğrencilerin de küçük yaşlardan itibaren bu yönde eğitilmesi de bir gerekliliktir. Eğitim süreçlerinde bu yönde bir iş birliği dünya çocuklarının özgürlüğe dayalı sorumlulukları konusunda bir farkındalık oluşturma amacını taşır. Bu amaca dayalı olarak dünya çocuklarını eğitim yolu ile geleceğe hazırlamak öne çıkmaktadır. Eşitsizlikler, nefret ve şiddet söylemleri, yabancı düşmanlığı, ayrımcılık biçimleri çerçevesinde toplumsal bölünmeler karşısında sürdürülebilir, barışçıl ve adil bir ortamın hedeflenmesi söz konusudur. Bu nedenle eğitim sistemlerinde dönüşüm, eşitlik ve kapsayıcılık kaçınılmazdır. Sürdürülebilir kalkınma ve yaşam tarzları için eğitim, insan hakları, eşitlik, barış ve şiddetsizlik kültürünün desteklenmesi ve kültürel değerlerin, çeşitliliğin ve kültürün sürdürülmesinin teşvik edilmesi gereklidir. Kültür ve sanat bütüncül, kapsayıcı ve toplumsal yapının aynası olarak karşımıza çıkmaktadır. Değerlerimiz, seçimlerimiz, toplumların dayanıklılığı ya da sınırlılıkları çerçevesinde eleştirel düşünceyi besleyen bir yapı içerir. Sanat bireylerin kendi hayal güçleri ve yaratıcılıkları çerçevesindeki keşif, merak ve yaratıcılık süreçlerini genişletmekte ve tüm öğrenciler için sosyal ve kültürel süreçleri anlamlandırmanın yollarını inşa etmekte, yeni perspektifler açmaktadır. İnsanın hayal gücü, yaratıcılığı ve kendini ifade etmesinin keşif, merak ve yaratım olanaklarını genişletirken, tüm öğrenciler için sosyal ve ekonomik perspektifler açar (UNESCO, 2024, s, 1-2).

Sanat eğitiminin ifade biçimleri, düşünmeye teşvik eden yönü, var olanı sunma ve anlam yaratma boyutu toplumun dünyayı, dünyaya ait kültürleri ve sosyolojik yapıyı okumasını sağlar. Sanat eğitiminin öğrenme alanları bilişsel, sosyal ve duygusal becerileri geliştirirken davranış becerileri, bütünsel öğrenme ve duyarlılığı güçlendirmeyi de olanaklı kılar. Bu bütüncül yaklaşım kültürlerarası diyalog ve anlayışı teşvik etmekte ve toplumsal dönüşümde rol oynamaktadır. Kültürün manevi, maddi, sosyal, yaşam biçimlerine dair, değerler sistemi içeren, geleneklerle beslenen kendine özgü bütüncül değerleri bir toplumu karakterize eden tüm unsurların toplamıdır. Bu çerçevede sanat eğitiminin erişilebilirliği çerçevesinde kolektif katılım ve sürdürülebilir adımlar önem taşımaktadır (UNESCO, 2024, s, 3). Kültürel çeşitliği insanlığın tanımlayıcı bir özelliği ve ortak mirası olarak kabul etmek, karşılıklı Bedir Erişti, S.D. (2024). *Sanatın Sosyo-Kültürel Uzantıları ve Sanat Eğitiminde Kamusal Alan Pedagojisi. Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15(3), 2718-2740.*
DOI. 10.51460/baebd.1538289

anlayışı geliştirmek ve teşvik etmek bir gerekliliktir. Bu bağlamda her düzeyde eğitimde kapsayıcılık ve çeşitliliğe saygıyı benimsemek, sanat eğitimi deneyimleri çerçevesinde birlikte yaratmayı olanaklı hale getirmek, örgün-yaygın ve informal ortamlarda paydaşların kültür ve sanatın toplumsal faydacı anlayışı teşvik etmelerine zemin hazırlamak önemlidir. Bu nedenle kültür ve sanat eğitiminin sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesine doğrudan katkıda bulunmasını sağlamak hedeflenmelidir.

Sayfa | 2732

Günümüzde dijital dönüşüm bireylerin hareket alanını genişletmekte ve yeni bir kültür endüstrisi yaratmaktadır. Bu endüstri içinde kamusal perspektif dijitalle kaymıştır. Kamusal alanın güçlü bir ayağı olarak çağdaş ilerlemelerden yararlanmak ve teknolojinin açtığı fırsatları değerlendirmek kaçınılmazdır. Aynı zamanda özellikle dijital teknolojiler ve yapay zeka alanındaki risklerin belirlenmesi, önlenmesi ve azaltılması; yapay zekanın düşünmeyi, yaratıcılığı, inisiyatifleri ve etik ve ahlaki değerleri desteklemek ve teşvik etmek amacıyla işe koşulması gerekliliktir. Sanat eğitiminde günümüz sosyo-kültürel ortamının gereği olarak eğiticilerin eğitimi, yeterlikleri ve mesleki gelişimi de önem taşır. Yaşam boyu bilgi, beceri, tutum ve davranışlara dayalı öğrenme süreçleri sanat eğitimine dayalı yaratıcılığı, eleştirel düşünmeyi ve ifadeyi geliştiren boyutlardır (UNESCO, 2024, s, 5). Dijital teknolojiler ve yapay zeka, kültür ve sanat eğitimine erişim ve katılım için yeni yollar açmıştır. Bu yollara erişim konusundaki çoklu okuryazarlık becerileri çerçevesinde dijital uçurumu indirgeyici adımlar atılması önemlidir. Kültürel çeşitlilik ve ifadenin önemli bir yolu olan dijital medya yeterlikleri de çevrimiçi kültürel çeşitlilik ve ifade eşitliği sağlamanın önemli bir yoludur. Bu yol aynı zamanda kamusal alan pedagojisi çerçevesinde de bireylere kendilerini ifade ve etkileşim olanağı sunmaktadır.

Sosyo-kültürel yapı içinde kültür ve sanat eğitimi bir ekosistem gibidir. Bu ekosistemde farklı pedagojiler öne çıkar. Bu pedagojik yaklaşımlar içinde kültürel perspektifleri, faaliyetleri, uygulamaları, ifadeleri, malzemeleri ve nesnelere benimsenen süreçler önemlidir. Ayrıca günümüzde yaratıcı pedagojik yaklaşımlar teknoloji odağında çevrimdışı, çevrimiçi, uzaktan ve harmanlanmış gibi farklı modaliteleri içerir; tüm seviyelerde ve her türlü eğitim ve sağlama şekillerini kapsar. Tüm bu çok katılımlı yapı çerçevesinde oldukça geniş bir kültürlerarası diyalog, anlayış ve çeşitlilik şekillenmektedir.

Sanatın sosyo-kültürel yapısı sanat eğitimi ile birlikte kültür kurumlarını, kültürel alanları, faaliyetleri kültürel miras alanlarını, sanatçıları, kültür profesyonellerini ve sanatın tarihsel boyutunu içerir. Bu çok paydaşlı yapı erişim, kapsayıcılık ve eşitlik için tüm olasılıkları barındırmaktadır.

Sanatın sosyo-kültürel süreçler üzerindeki önemi ve toplumu dönüştürücü rolü çerçevesinde sanat eğitimi demokratikleşmenin, eleştirel bakış açısını teşvik etmenin yoludur. Bu yol kalıp yargılar, önyargılar ve ayrımcılıktan arındırılmış, çeşitliliğe saygılı, çoğulcu toplumlara yönelik olmalıdır. Sosyo-kültürel etkileşim çeşitliliğinin, insan haklarının, kültürlerarası anlayış ve saygının, sosyal uyumun, çatışma önleniminin, çatışma sonrası uzlaşma ve iyileşmenin kültür ve sanat yoluyla bilgi ve takdirini artırmayı içerir (UNESCO, 2024, s, 6).

Sanat ve kültür etkileşimi çerçevesindeki çıktılar sosyo-kültürel sorgulamalar için kuşaklar arası aktarım, akranlar arası öğrenme, topluluk içi ve topluluklar arası işbirliği, öğrenme, aktarım ve katılım, yaşam boyu ve yaşam genişliğine dayalı etkileşim perspektifi oluşturur. Sanatın sosyo-kültürel uzantılarına dayalı sorgulamalar yüzyıllar boyunca olduğu gibi günümüzde de bireyleri yaşayan miras taşıyıcıları olarak güçlendirmektedir.

Sanat ve kültürün dinamik, heterojen ve sürekli gelişen yapısı etkileşim, değişim, tartışma, ortak öğrenme ve yaratım için eleştirel bir alan sağlar ve böylece toplumların canlılığına ve çeşitliliğine katkıda bulunur. Bu çerçevedeki pedagojiler ise öğrenenlere sanatı sosyal değişimi teşvik etmek için olanaklar sunar. Böylece sosyo-kültürel aktarımlara zemin hazırlanır, kültürel yapıları korunur ve aktarılır, kültürün kimi kalıplaşmış toplumsal normlar, önyargılar ve stereotiplerle sosyal adaletsizlik ve eşitsizliğe araç olmasının önüne geçilir.

Günümüzde sanatın dijital dünyaya dayalı dönüşümü de göz önünde bulundurulduğunda sosyo-kültürel bağlamda sorgulayıcı rolü yaratıcılığı ve eleştirel düşünmeyi beslerken yeniliğe, öznel beceri ve yeteneklere, kişisel gelişimi desteklemeye, ulusal ve uluslararası düzeyde yaratıcı endüstrileri teşvik etmeye de açık hale gelmiştir.

Sanat eğitiminin sosyo-kültürel dönüşüm bağlamında öne çıkarılması, kültürel ve yaratıcı endüstrilerin gelişmesi önem taşır. Sanat ve kültür profesyonelleri, eğitimciler, uygulayıcılar bağlamında sanatsal beceri ve yetkinliklerin tanınması gerekliliktir. Bu noktada sanat eğitimi politikası geliştirmek, paydaşları katılımcı bir yaklaşım ile bir araya getirmek, sürdürülebilir işbirliğine zemin hazırlamak, eğitim programlarını yaratıcı endüstrileri destekleyecek biçimde zenginleştirmek, öğrenme çıktılarını da formal ve informal olarak holistik bir çerçevede sanatsal yetkinliklere dayalı güçlendirmek kaçınılmazdır (UNESCO, 2024, s, 7). Bunun yanı sıra uzun vadeli sanat eğitimi hedeflerinin önceliklendirilmesi kültür ve sanat ekosistemlerini profesyonelleştirmenin önemli bir adımudur. Kültürel, sanatsal ve yaratıcı becerilerin tanınmasını ve altyapının geliştirilmesini, gençler ve yetişkinlerin kültür ve sanat eğitimi alanlarında bilgi ve beceriler edinmelerini sağlamak amacıyla eğitim politikalarını revize etmek sosyo-kültürel bağlamda inovatif girişimciliği ve fırsatları destekleyecektir.

Sanat eğitiminin öğrenme ortamının genişletilmesi de günümüzün kaçınılmaz gereklilikleri arasında yer almaktadır. Sanat eğitimi bağlamında uzmanlaşmış okullar, müzeler, galeriler, kütüphaneler, mekanlar, yaratıcı merkezler, UNESCO destekli yaratıcı ve öğrenen şehir ağları, topluluk merkezleri, kültürel ve doğal öğrenme merkezleri, somut ve somut olmayan kültürel kaynaklar, yaşayan miraslar ve kültürel uygulamalar, kültürlerarası öğrenme deneyimlerine zemin hazırlayan etkileşim ağları, sanatçılar ve diğer kültürel profesyonelleri ve uygulayıcılar, yaşayan miras taşıyıcıları, topluluk organizasyonları, öğrenciler ve diğer ilgili paydaşları eğitimde kritik aktörler olarak sanat eğitimi sürecine dahil etmek gerekmektedir (UNESCO, 2024, s, 7). Böylece resmi, gayri resmi ve yaygın öğrenme alanları ile daha sürdürülebilir işbirliği kurmak söz konusudur. Bu yaklaşım, disiplinlerarası öğrenme ve değişim için yeni ufuklar açarken uygulamalı öğrenme, mentörlükler ve yaşayarak öğrenme gibi deneyimler ile sanat eğitimi derinleştirmektedir.

Sanat eğitimi süreçlerinin önemli bir paydaşı olan sanat eğitimcileri ve öğretmenlik mesleğini de toplumsal gereksinimlere dayalı dönüşümsel bağlamda ele almak gerekir. Öğretmen eğitiminde sanatın sosyo-kültürel rolü ve dönüştürücü gücü öğretmenler açısından yaşam boyu öğrenmeyi gerekli kılmaktadır (UNESCO, 2024, s, 8)... Çok yönlü öğrenme alanları yaratmak, yeni ve yaratıcı öğretim yöntemleri ve eğitim içeriklerini sanat ve kültür endüstrisine dayalı olarak geliştirmek, pedagojik çerçevede yaratıcı pedagojik yaklaşımları işe koşabilmek önem taşır. Sanat ve kültür profesyonelleri ile diyalog ve işbirliği de eğitim süreçlerine kültürel ve sanatsal etkileşimleri dahil etmenin önemli bir yolu olarak görülmelidir.

Sanat eğitiminde günümüz kültür ve sanat endüstrisinin dönüşümüne dayalı olarak teknoloji önemli bir yer tutmaktadır. Bu noktada dijital teknolojiler ve yapay zekaya dayalı gelişmeler çerçevesinde sanat eğitiminin çoklu okuryazarlık alanları bağlamındaki yeni yeterlikler içermesine odaklanmak önem taşır. Bu yeterlikler hem öğrenci hem öğretmen için kaçınılmazdır. Dijital teknolojilerin yaratıcı, özgürleştirici, etik ve sorumlu kullanımına dayalı yeterlikler edindirmek önem taşır. Gizlilik, fikri mülkiyet haklarının korunması, kültürel çeşitliliğe saygı da bu süreçte dikkate alınması gereken etik sorumluluklardır. Kültür ve sanat eğitimine dayalı yerel ve kültürel kaynaklarla zenginleştirilmiş dijital içeriklerin ortak yaratımına, kullanımına ve sunumuna zemin hazırlayan formal ve informal öğrenme yaşantıları önem taşır. Aktif katılım ve içerik üreticileri olarak kültür ve sanat eğitimine dayalı yenilikçi pedagojik yaklaşım alanlarını genişletir (UNESCO, 2024, s, 8). Sanatın sosyo-kültürel çerçevede kamusal alan pedagojisi yaratmasında dijital teknolojiler oldukça önemlidir. Her bireyin içerik üreticisi olması, yarattığı etki alanı bu önemi daha da arttırır. Oluşan kamusal alan pedagojisi bağlamında etik çerçeveyi dikkate almak, sorumluluk taşımak, gelecek nesillere aktarılabilir sanat ve kültür politikalarına dayalı yerel ve evrensel erişim ve paylaşım sağlamak gerekir. Kültür ve sanat eğitiminde gelişen teknolojiler ve AI'ya yönelik işbirliğini genişletmek kaçınılmazdır.

Günümüzde kültür ve yaratıcı endüstrilerin değer zinciri üzerindeki etkisi göz önünde bulundurulduğunda yapay zeka yaratım, ifade ve paylaşımında fırsat oluşturmaya dönük işe koşulmalı, risklerine ilişkin farkındalık yapılandırılmalı ve bu bağlamda kültür ve sanat endüstrisinin güncel dinamiğine dayalı bir paydaşı olarak sanat eğitiminin rolü güçlendirilmelidir.

Kültür ve sanat eğitimi ekosisteminin uzun vadeli sürdürülebilirliği için işbirlikçi altyapıların ve mekanizmaların geliştirilmesi, öğretim programı, pedagojiler ve çerçevelerin gözden geçirilmesini kapsayan revize edilmiş kültür ve sanat eğitimi politikalarının tasarımı ve uygulanması gereklidir. Kültür ve sanat eğitimi ile ilgili konularda sistematik, kapsamlı, işbirlikçi, disiplinler arası ve disiplinler ötesi araştırma mekanizmalarını güçlendirmek gerekir (UNESCO, 2024, s, 9-10). Bu bağlamda UNESCO ülkelerin sanat ve kültür politikasına dayalı programlar ve eylemler arasındaki mevcut etkileşimi derinleştirerek kültür ve sanat eğitimi güçlendirmek amacıyla kapsamlı bir yansıma süreci başlatmak hedefi ortaya koymaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde The State Education Agency Directors of Arts Education (SEADAE) tarafından oluşturulan standartlar çerçevesinde sanat eğitiminin yalnızca beceri eğitimi değil yaşamın önemli bir parçası olarak öne çıkması söz konusudur. Bu çerçevede standartlar sosyal, kültürel ve çevresel sorumlulukları anlama ve yansıtmayı içermektedir. SEADAE ulusal standartlar olarak bağımsız araştırmacı ve sanat eğitimcilerini bir araya getiren kolektif bir topluluktur ve bu kolektif yapı içerisinde bölge, eyalet ya da hükümet politikası etkisi hissedilmemektedir. Bağımsız bir program ortaya koyan topluluk, günümüz dünyasındaki değişim ve dönüşümleri göz önünde bulundurur. Bu bağlamda öneri ve revizyona açık olması ile günümüze kadar güncellenebilir bir yapı ortaya koymuştur. Bu nedenle araştırma kapsamında ele alınmıştır. Sanat ve tasarımın toplum ile etkileşime girme boyutu ele alınmakta, sanatın toplumsal değişimdeki rolü sorgulanmakta, bireysel yaratıcılığın toplumsal bağlamda nasıl anlam kazanabileceği üzerinde durulmaktadır. SEADAE, sanat eğitimi standartları çerçevesinde çok yönlü bir sanat eğitimi sürecini sunmayı ve fırsat eşitliği yaratmayı hedeflemektedir. Sanat eğitimine erişimdeki zorlukların önüne geçmeyi de bir gereklilik olarak ifade etmektedir. Sanat eğitimi sürecinde ilerleme ve yeteneğin yanı sıra yaratıcılık, etkileşim kurma, ilişkilendirme, tanımlama,

öznel ifade ortaya koyma, iletişim kurma gibi holistik bir yaklaşım benimsenmektedir (SEADAE, 2014). Ancak bununla birlikte yine söz konusu topluluğun gerçekleştirdiği güncel araştırmalar günümüzde de sanat eğitime erişimde sorunlar yaşanmakta olduğunu ortaya koymaktadır. Nitelikli bir sanat eğitimi edinme çerçevesinde sınırlılıklar önemli sorunlardan biridir (Morrison ve diğ., 2022).

Doküman analizi çerçevesinde incelenen program ve süreçlere dayalı olarak sanat eğitimi ve sanatın sosyo-kültürel uzantılarına dayalı kimi süreçler öne çıkmaktadır. Bu çerçevede sanat, sosyo-kültürel uzantıları ve kamusal alan pedagojisi etkileşimi çerçevesindeki öğrenmeye dayalı beceriler şu şekilde sıralanabilir:

- Sanatın sosyo-kültürel boyutuna dayalı farkındalık çerçevesinde yaratıcı ve eleştirel bakış açısı ortaya koyar.
- Yaşam boyu öğrenme ile ilişkilendirilebilir bir sorgulama ve yorumlama becerisi ortaya koyar.
- Sanat eğitiminde sanatın sosyo-kültürel yapısından beslenmek öğrenmenin özünü genişletmeye ve derinleştirir.
- Sosyo-kültürel yapıyı sanat yolu ile alımlamak toplumsal yaşayışa yakınlaşmak, kırsal-kentsel, yöresel-evrensel, geleneksel-modern, dijital dünya ile ilintili ya da gerçek yaşam uzantısı olan birçok bağlamı ilişkisel olarak anlamlandırma becerisi ortaya koyar.
- Sanat eğitiminde sanatın sosyo-kültürel sorgulanmasına dayalı karşılaştırmalar öznel kültür, kültürel miras ve benzersiz geleneklere değer verir.
- Sanatın sosyo-kültürel uzantıları eğitimin her seviyesinde sorgulamayı olanaklı hale getirecek öğrenme yaşantılarını besleyebilmektedir. Bu nedenle öğrenme yaşantısında sınırsız ve farklı disiplinlerle ilişkilendirilebilir esneklikte bir sorgulama becerisi ortaya koyar.
- Sanat eğitimi sosyo-kültürel uzantılara dayalı esnek bir yapı ile müzeler, sanat galerileri, kültürel miras alanları, sanatçılar, sanat ve kültür profesyonelleri gibi farklı ortam ve kişilerle zenginleştirilebilir. Bu bağlamda yaşayan sorgulama, kültürel ve yaratıcı endüstrilerle bir araya gelme, kültürlerarası diyalog kurma ve çeşitlilik çerçevesinde bireye sosyo-kültürel yapıları anlamlandırma becerisi ortaya koyar.
- Sanatın sosyo-kültürel yansımalarından biri olan kültürel miras alanları, yerel uygulamalar ve farklı kültürel perspektifler ile var olan birçok sosyolojik olguyu yeniden yorumlamak için yollar bulma becerisi geliştirir.
- Sanatın sosyo-kültürel boyutu çerçevesinde anlam yaratmada empati, derinlemesine gözlem, farklı bakış açıları edinme, dünyayı anlamının çoklu yollarını deneyimleme bireylerin sosyo-duygusal becerilerini ve sosyal hoşgörülerini geliştirir.
- Sanatın ve kültürel çeşitliliğin tanınması ve teşvikine dayalı olarak farklı ifade biçimlerine saygı gösterme becerisi geliştirir.
- Sürdürülebilir kültürel miras ve uzantıları çerçevesindeki uygulamaların teşvik edilmesine dayalı farkındalık geliştirir.
- Sanat yoluyla sosyal ve kültürel süreçleri anlamlandırmak ve yeni perspektifler geliştirme becerisi ortaya koyar.
- Sanat eğitimi aracılığıyla toplumsal dönüşümü teşvik etmek ve sosyal adalet hedeflerine katkıda bulunmak çerçevesinde farkındalık geliştirir.
- Sosyo-kültürel bağlamda çeşitliliğe saygılı, çoğulcu ve önyargı ile ayrımcılığı önlemeye dayalı bir anlayış geliştirir.

- Sanat eğitime dayalı sanat ve kültür endüstrileri çerçevesindeki kalkınma hedeflerine ve sanatın toplum üzerindeki rolüne ilişkin farkındalık geliştirir.
- Eğitimde eşitlik ve kapsayıcılığı benimser ve sanat eğitiminin erişilebilirliğini artırma yollarını sorgular.
- Sanatın teknoloji ile etkileşimine dayalı kamusal alan pedagojisi çerçevesinde dijital teknolojiler ve yapay zeka kullanımına dayalı yeni okuryazarlık becerileri geliştirir.
- Dijital içerik üretimi ve kullanımında etik sorumlulukları gözetir, gizlilik ve fikri mülkiyet haklarını korur.
- Sanat eğitimi süreçlerinde paydaşlar arası işbirliğini teşvik eder ve disiplinler arası öğrenmeyi destekler.
- Topluluklar, sanatçılar ve kültürel profesyoneller ile işbirliği kurar.
- Sanat eğitiminde kamusal alan pedagojisi çerçevesinde eleştirel ve yaratıcı bir yaklaşım geliştirir.
- Toplumsal diyalog ve etkileşimi artırarak kamusal alanlarda sanatsal ifadeyi destekler.
- Sanat eğitiminde profesyonel beceri ve yeterliliklerin tanınmasını ve geliştirilmesini sağlar.
- Sanat eğitiminde mesleki gelişime önem verir ve yaşam boyu öğrenmeyi destekleyici tavır sergiler.
- Sanatın sosyo-kültürel bağlamda sorgulayıcı ve dönüştürücü rolünü anlar.
- Sanat yoluyla toplumun normlarını, kalıp yargılarını ve sosyal adaletsizlikleri eleştirel bir gözle değerlendirir.

Yukarıdaki beceriler kamusal alan pedagojisi çerçevesinde bütüncül bir yaklaşımla örgün, yaygın ve informal bağlamda yaşam boyu öğrenme becerileri olarak kapsayıcı bir çerçevede ortaya konulmuştur. Bu kapsayıcı yaklaşım okul öncesinden yetişkin eğitime, öğretmen eğitiminden mesleki gelişime kadar geniş bir yelpaze içermektedir. Doküman analizine dayalı beceri alanları ve uygulanabilirliğine ilişkin Tablo 1'de bir yapı ortaya konulmuştur:

Tablo 1.

Sanat eğitimi ve sosyo-kültürel uzantılar çerçevesinde kamusal alan pedagojisine dayalı alt beceriler

Yeterlik Maddeleri	Okul Öncesi	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yetişkin Eğitimi	Öğretmen Eğitimi
Yaratıcı ve eleştirel bakış: Sanatın sosyo-kültürel boyutuna dayalı farkındalık geliştirir.	x	x	x	x	x	x
Yaşam boyu öğrenme: Sorgulama ve yorumlama becerisi kazandırır.		x	x	x	x	x
Öğrenmeyi derinleştirme: Sanatın sosyo-kültürel yapısından beslenir, derinleştirir.		x	x	x	x	x
Sosyo-kültürel alımlama: Toplumsal yaşayış ve farklı bağlamları anlamlandırır.		x	x	x	x	x
Kültürel miras: Sanatın sosyo-kültürel sorgulanmasına dayalı değer verir.		x	x	x	x	x
Sorgulama: Sosyo-kültürel uzantılarla öğrenme yaşantılarını zenginleştirir.		x	x	x	x	x
Öğrenme alanını genişletme: Müzeler, galeriler ve kültürel alanlarla sanat eğitimi genişletilebilir.		x	x	x	x	x

Yeterlik Maddeleri	Okul Öncesi	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yetişkin Eğitimi	Öğretmen Eğitimi
Sosyolojik yorum: Kültürel miras ve perspektiflerle sosyolojik olguları yeniden yorumlar.			X	X	X	X
Anlam yaratma: Empati ve derinlemesine gözlem becerisi geliştirir.	X	X	X	X	X	X
Kültürel çeşitlilik: Farklı ifade biçimlerine saygı gösterir.	X	X	X	X	X	X
Sürdürülebilir miras: Farkındalık geliştirir.	X	X	X	X	X	X
Yeni perspektifler: Sosyal ve kültürel süreçleri bağlamlarla anlamlandırma becerisi kazandırır.		X	X	X	X	X
Toplumsal dönüşüm: Sanat eğitimiyle sosyal adalete katkıda bulunur.			X	X	X	X
Çeşitliliğe saygı: Çoğulcu, önyargısız bir anlayış geliştirir.	X	X	X	X	X	X
Sanat ve kalkınma: Sanatın toplumsal rolüne ilişkin farkındalık geliştirir.			X	X	X	X
Eşitlik ve kapsayıcılık: Sanat eğitiminin erişilebilirliğini artırmayı hedefler.		X	X	X	X	X
Dijital okuryazarlık: Teknoloji ile etkileşimde yeni beceriler geliştirir.			X	X	X	X
Etik sorumluluk: Dijital içerik üretiminde etik ve gizliliğe önem verir.		X	X	X	X	X
İşbirliği: Disiplinler arası öğrenmeyi ve paydaş işbirliğini teşvik eder.		X	X	X	X	X
Kamusal alan pedagojisi: Eleştirel ve yaratıcı yaklaşım geliştirir.			X	X	X	X
Toplumsal diyalog: Kamusal alanlarda sanat yolu ile diyalog kurar.			X	X	X	X
Mesleki gelişim: Mesleki yeterliklerin alanını genişletir.				X	X	X
Yaşam boyu öğrenme: Mesleki gelişimi ve yaşam boyu öğrenmeyi destekler.					X	X
Sorgulayıcı rol: Sanatın sosyo-kültürel bağlamdaki rolünü anlar.		X	X	X	X	X
Kritik değerlendirme: Toplumun normlarını ve sosyal adaletsizlikleri eleştirir.			X	X	X	X
Yaratıcı ve eleştirel bakış: Sanatın sosyo-kültürel boyutuna dayalı farkındalık geliştirir.			X	X	X	X

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Kamusal alan pedagojisi bağlamında sanatın yüzyıllar boyunca her dönem “eğitici güç” olarak tanımlanması söz konusudur. Sanata dair bu güç her dönem üstlendiği öncü, eleştirel, sorgulayıcı, popüler olma odağı üzerinden yapılanmaktadır. Bu durum sanatın toplumsal bakış açısı ve ideolojileri yayan, sarsan, değiştiren ve aktaran rolünü de güçlendirmektedir. Bu noktada sanat eğitimcileri için eleştirel pedagoji ve görsel pedagoji temelinde toplumu ve sosyo-kültürel yapıyı daha iyi anlamanın yolu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sanatta gömülü olan, saklı kalan, görünenin ötesinde olanı keşfetme odaklı bir eğitim sürecini olanaklı hale getirmektedir (Sandlin, O'Malley ve Burdick 2011: 364, Hochtritt ve diğ., 2017). Sanatın içinde bulunduğumuz dünyayı görmek, hissetmek, deneyimlemek ve tanımlamak için yeni yollar açması noktasında da sanat odağındaki kamusal alan pedagojisi önem taşımaktadır. Sanatsal bağlam çoğulcu bakış açısı ve çok yönlü olarak anlam yaratmaya zemin hazırlayacak argümanları sunmaktadır (Ranciere, 2009, s. 11). Sanat eğitiminin sosyo-kültürel anlamlandırma ve sorgulamayı olanaklı kılan argümanlarını öğrenme süreçlerine dahil etmek, etkileşimli bir öğrenmeyi yapılandırır, alternatifleri sorgulamaya yol açar ve bireyselleştirilmiş öğrenme alanı için öğrenciye farklı yaklaşımlar sunar. Kamusal alana hizmet eden pedagoji, kamusal alan bağlamında toplumsal sorgulamayı hayata geçiren pedagoji ve kamunun pedagojisi olarak karşımıza çıkmaktadır. (Biesta, 2012). Kamusal bağlamda anlam yaratmak, deneyimlemek ve kendi yaşamlarına geçirmek niyeti ile kamusal alan pedagojisinin öne çıktığı ve sanat ile işbirliği içinde olduğu dönemlerden bahsetmek söz konusudur. Bir diğer boyut olarak kamusal çerçevede sosyo-kültürel tepki, eleştirme ve sorgulamanın göstergesi olarak kamusal alan pedagojisi yaratmanın söz konusu olduğu durumlardan bahsedilebilir. Bir de kamusal perspektifte toplumsal yaşayışı, bakış açısını ve içinde bulunulan ortamı olduğu gibi aktaran, değiştirme, dönüştürme ve sorgulama amacı gütmeyen ama var olanı yansıtan bir pedagojik kamusal alan gösteriminden bahsetmek söz konusudur. Kamusal alan pedagojisinin ilerleme yolu ne olursa olsun gömülü bir eğitim temelinde bir dönüşüm yaratmadaki gücü kaçınılmazdır. Kamusal alan pedagojisi bir süreçtir, toplumsal düşünme biçimini yönlendirebilmekte, kültürel süreçlerin uzantısı olarak işleyişini sürdürmekte ve etkileşim yolu ile etki alanını genişletmektedir. Eğitim süreçlerinde sanatın kamusal alan pedagojisi çerçevesindeki yayılımını eğitim alanı ve öğrenme fırsatı olarak yapılandırmak bu nedenle önem taşımaktadır. Eğitim süreçlerinde çoğulcu bakış açısı, değişime açık, tartışılabilir ve eleştirel sorgulayıcı rolleri de olanaklı hale getirmektedir.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (3), 2718-2740.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (3), 2718-2740.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Kaynakça

- Adorno, T., & Horkheimer, M. (1972). *Dialectic of Enlightenment: Philosophical Fragments*. Stanford University Press.
- Adorno, T. W. (2002). *Aesthetic theory*. Routledge.
- Adorno, T. W. (1997). *Aesthetic Theory*. University of Minnesota Press.
- Aristoteles. (1987). *Poetika*, (Çev. İsmail Tunalı), İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Baudrillard, J. (1986). The ecstasy of communication. H. Foster (Ed.) *Post-modern Culture* içinde 126-133). London: Pluto Press.
- Bedir Erişti, D. (2021). *Yeni Medya ve Görsel İletişim Tasarımı*, (6. Basım), Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bedir Erişti, S. D. (2022). *Dijital Manipülasyon, Dijital Görsel, Kültür ve Metaverse Bağlamında Dijital Kimlikler ve Gerçeklik Algısı*, II. Uluslararası Tıp, Sağlık ve İletişim Bilimleri Kongresi-Eskişehir, ss. 692 – 703.
- Berger, J. (1972). *Ways of Seeing*. Penguin Books.
- Boime, A. (2001). *Art in an age of civil struggle, 1848-1871*. University of Chicago Press.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A social critique of the judgement of taste*. Routledge.
- Bourdieu, P. (1993). *The Field of Cultural Production: Essays on Art and Literature*. Columbia University Press.
- Bourriaud, N. (2002). *Postproduction: Culture as Screenplay: How Art Reprograms the World*. Lukas & Sternberg.
- Clark, T. J. (1984). *The painting of modern life: Paris in the art of Manet and his followers*. Princeton University Press.
- Danto, A. C. (1981). *The transfiguration of the commonplace*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Danto, A. C. (1986). *The philosophical disenfranchisement of art*. Columbia University Press.
- Danto, A. C. (1981). *The Transfiguration of the Commonplace: A Philosophy of Art*. Harvard University Press.
- Danto, A. (1964). The Artworld, *The Journal of Philosophy*, (61)19, *Journal of Philosophy*, s. 571-584.
- Duncum, P. & Erişti, S. D. (Eds.).(2022). *Görsel Pedagoji*, Pegem Akademi Yayınları.
- Duncum, P. (2009). Toward a Playful Pedagogy: Popular Culture And The Pleasures of Transgression, *Studies in Art Education*, 50(3), 232-244.
- Eagleton, T. (1990). *The ideology of the aesthetic*. Basil Blackwell.
- Ersoy, A. (1998). *Günümüz Türk Resim Sanatı (1950'den 200'e)* (1. Baskı). İstanbul: Bilim Sanat Galerisi.
- Glesne, C. (2011). *Becoming qualitative researchers*. (A. Ersoy & P. Yalçinoğlu, Çev.). Pearson
- Hauser, A. (1999). *The social history of art*. Routledge.
- Hochtritt, Lisa & Ahlschwede, Willa & Halsey-Dutton, Bonnie & Fiesel, Laura & Chevalier, Liz & Miller, Taylor & Farrar, Chelsea. (2017). Public Pedagogy and Social Justice in Arts Education. *International Journal of Art & Design Education*. 37. 10.1111/jade.12120.
- Foucault, M. (1977). *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. Pantheon Books.
- Freire, P. (1997). *Pedagogy of Freedom Ethics, Democracy and Civic Courage*, Rowman & Littlefield Publishers, USA.
- Habermas, J. (1984). *The Theory of Communicative Action, Volume 1: Reason and the Rationalization of Society*. Beacon Press.
- Hagen, R.-M., & Hagen, R. (2003). *What great paintings say*. Taschen.
- Hansen, M. (2015) *Feed-forward: On the Future of Twenty-First-Century Media*. Chicago, IL; London: The University of Chicago Press.
- Irwin, R. L. & O'Donoghue, O. (2012). Encountering pedagogy through relational art practices, *International Journal of Art & Design Education*, 31(3), ss. 221–36.
- İskender, K. (1988). Türk Resminin Dünü Bugünü ve Geleceği, *Gergedan*, 19, ss. 8-28.
- Kant, I. (2016). *Yargı Yetisinin Eleştirisi*, (Çev. A. Yardımlı), 3. Baskı, İstanbul: İdea Yayınevi,
- MacKenzie, J. M. (1995). *Orientalism: History, Theory, and the Arts*. Manchester University Press.
- Mansel, P. (2005). *Dressed to Rule: Royal and Court Costume from Louis XIV to Elizabeth II*. Yale University Press.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. Jossey-Bass.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (3), 2718-2740.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (3), 2718-2740.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Morrison, R. B., McCormick, P., Shepherd, J. L., Cirillo, P (2022). *National Arts Education Status Report 2019*. Arts Education Data Project, Quadrant Research, State Education Agency Directors of Arts Education.

Nochlin, L. (2001). *The body in pieces: The fragment as a metaphor of modernity*. Thames & Hudson.

Platon (2010). Devlet, (Çev. Sabahattin Eyüboğlu, M. Ali Cimcoz), 20. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

Sandlin, J. A., Schultz, B. D. & Burdick, J. [Eds] (2010) *Handbook of Public Pedagogy: Education and Learning Beyond Schooling*. New York: Routledge.

Said, E. W. (1978). *Orientalism*. Pantheon Books.

Smith, N. (1996). *The New Urban Frontier: Gentrification and the Revanchist City*, London: Routledge.

State Education Agency Directors of Arts Education-SEADAE. (2014). *Visual Arts at a Glance*, NCCAS.

Stebbins, R. A. (2019). *The art of social theory*. Stanford University Press.

Tansuğ, S. (2012). *Çağdaş Türk Sanatı*, 9. Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi.

UNESCO (2024). UNESCO Framework for Culture and Arts Education, World Conference on Culture and Art Education Abu Dhabi, 2024.

https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2024/04/WCCAE_UNESCO%20Framework_EN_CLT-EDWCCAE20241.pdf?hub=86510

Vickers, B. (1988). *In defense of rhetoric*. Oxford: Clarendon.

Williams, R. (1983). *Culture and society, 1780-1950*. Columbia University Press.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Resim dizini

Resim 1. 3 Mayıs 1808-Goya (Prado Müzesi/İspanya) <https://www.museodelprado.es/en/whats-on/exhibition/goya-in-times-of-war/53c39859-eb62-4a16-9d26-063d43ddbfc0?searchMeta=3%20may%201808>

Resim 2. Cezayirli Kadınlar-Delacroix <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/702474>

Resim 3. <https://nmwa.org/art/collection/thanksgiving-plymouth/>

Resim 4. Namık İsmail-Harman, 1923 <https://irhm.msgsu.edu.tr/collection/namik-ismail-manzara-harman/>

Resim 5. Banksy, Napalm, 2004 <https://banksyexplained.com/napalm-2004/>

Resim 6. Guernica-Pablo Picasso-1937 <https://www.museoreinasofia.es/en/collection/artwork/guernica>

Resim 7. Matrakçı Nasuh'un Beyan-ı Menazil-i Sefer-i İrakeyn <https://kutuphane.ttk.gov.tr/resource?itemId=345956&dkymId=60200>